

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASINING MUSTAQILLIK YILLARIDA
DAVLAT BOSHQARUVI TIZIMIDA AMALGA OSHIRILGAN
ISLOHOTLAR**

N.Sharipova

TDTU Q‘qon filiali, katta o‘qituvchisi, PhD

Yoqubov Shohjahon Jamshidjon o‘g‘li

TDTU Q‘qon filiali talabasi

***Annotatsiya:** Ushbu maqolada O‘zbekiston Respublikasining mustaqillik yillarida davlat boshqaruvi tizimida amalga oshirilgan islohotlar haqida ma‘lumot berilgan. Islohotlar samarali va shaffof boshqaruv tizimini yaratish, ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlikni ta‘minlash va mamlakatning xalqaro maydondagi raqobatbardoshligini oshirishga qaratilgan. Maqolada boshqaruv tizimini modernizatsiya qilish, qonunchilik va sud-huquq tizimini takomillashtirish, elektron hukumatni joriy etish, investitsiya muhitini yaxshilash va iqtisodiyotni liberallashtirish bo‘yicha amalga oshirilgan chora-tadbirlar batafsil tahlil qilingan. Shuningdek, ta‘lim, sog‘liqni saqlash va qishloq xo‘jaligidagi islohotlar natijalari yoritilgan.*

***Kalit so‘zlar:** O‘zbekiston Respublikasi, mustaqillik yillari, davlat boshqaruvi, islohotlar, samarali boshqaruv, shaffoflik, elektron hukumat, qonunchilik, sud-huquq tizimi, iqtisodiy islohotlar, investitsiya muhiti, ta‘lim, sog‘liqni saqlash, qishloq xo‘jaligi*

Mustaqillikka erishgan O‘zbekiston Respublikasining davlat boshqaruvi tizimini mustahkamlash va zamonaviylashtirish jarayonida olib borilgan keng ko‘lamli islohotlar. Islohotlarning asosiy maqsadi — samarador va shaffof boshqaruv tizimini yaratish, aholining ijtimoiy-iqtisodiy farovonligini oshirish va mamlakat rivojini ta‘minlash.

Mustaqillik yillarida davlat boshqaruvining asosiy yoʻnalishlari. Mustaqillikning dastlabki yillarida amalga oshirilgan boshqaruv tizimini isloh qilishga oid dastlabki qadamlari. Boshqaruv tizimida ijtimoiy barqarorlikni taʼminlash, iqtisodiy rivojlanishni qoʻllab-quvvatlash va bozor iqtisodiyoti prinsiplari asosida davlat boshqaruvini yoʻlga qoʻyish.

Yangi qonunchilik tizimi va konstitutsiyaviy asosning shakllanishi. Maʼmuriy islohotlar va davlat boshqaruvi tizimini takomillashtirish. Maʼmuriy islohotlar jarayonida davlat boshqaruvini modernizatsiya qilish, markaziy va mahalliy boshqaruv organlari vazifalarini qayta taqsimlash.

Davlat xizmatining samaradorligini oshirish, davlat xizmatchilarining kasbiy tayyorgarligini oshirish va kadrlar siyosatidagi yangi yondashuvlar. Elektron hukumat tizimini joriy qilish va davlat xizmatlarining raqamlashtirilishi.

Sud-huquq tizimi va qonunchilik sohasidagi islohotlar. Huquqiy davlat qurish yoʻlida amalga oshirilgan islohotlar, sud-huquq tizimini erkin va mustaqil qilishga qaratilgan chora-tadbirlar. Qonunchilik sohasidagi oʻzgarishlar, parlament vakolatlarini kengaytirish va qonun ijrochiligini kuchaytirish.

Iqtisodiy islohotlar va davlat boshqaruvida xususiy sektorning ahamiyati Iqtisodiyotni liberallashtirish va xususiy sektorni rivojlantirish orqali davlat boshqaruvida yangi iqtisodiy modelga oʻtish. Xususiylashtirish jarayonlari va davlat korxonalarining iqtisodiy mustaqilligi.

Investitsiya muhitini yaxshilash va chet el kapitalini jalb qilish. 2017-yilda YAIM oʻsishi 5,3% ni tashkil etgan, keyingi yillarda bu koʻrsatkich barqaror tarzda davom etib, 2019-yilda 5,6% ga yetgan. 2020-yilda pandemiya sababli oʻsish sezilarli darajada pasayib, 1,6% ga tushgan. 2021-yilda esa tiklanish kuzatilib, YAIM oʻsishi 7,4% ga yetgan. Bu koʻrsatkichlar iqtisodiy islohotlar va pandemiyaga qaramay, umumiy iqtisodiy oʻsish tendensiyasining ijobiylikni koʻrsatadi. Fuqarolik jamiyatining rivojlanishi va davlat boshqaruviga jamoatchilik ishtirokini kuchaytirish. Nodavlat tashkilotlar va boshqa jamoat birlashmalarining davlat boshqaruvidagi roli. 2017-2021 yillarda O'zbekiston sanoatini rivojlantirishga qaratilgan islohotlar bir qator muvaffaqiyatli natijalarga

olib keldi. Ushbu davrda iqtisodiy o'sish sur'atlari barqaror bo'lib, ishlab chiqarish hajmining yillik o'sishi ko'p sohalarda sezilarli darajada oshdi.

Neft va gaz ishlab chiqarish ko'rsatkichlari oshdi, natijada mamlakatning energetika xavfsizligi kuchaytirildi. Yangi neft-gaz konlari o'zlashtirildi va ishlab chiqarish jarayonlari modernizatsiya qilindi. Bu sohada ham yillik o'sish kuzatildi. Innovatsion texnologiyalarni joriy etish va yuqori sifatli mahsulotlar ishlab chiqarishga qaratilgan investitsiyalar o'z natijasini berdi. O'zbekiston to'qimachilik mahsulotlari eksportida raqobatbardoshligini oshirdi.

Kimyo sanoatida yangi zavodlar va ishlab chiqarish quvvatlari yaratildi, bu esa xom ashyolarni chuqur qayta ishlash imkoniyatini berdi. Kimyo mahsulotlari ishlab chiqarish hajmi oshib, ichki bozorni to'ldirish va eksportni kengaytirish imkonini berdi.

Ta'lim va sog'liqni saqlash. 2017-2021 yillarda O'zbekistonda ta'lim va sog'liqni saqlash sohalarida muhim islohotlar amalga oshirildi. Ushbu davrda ta'lim infratuzilmasini rivojlantirish va sog'liqni saqlash xizmatlarini yaxshilashga qaratilgan katta mablag' ajratildi. 2017-2021 yillarda maktablar va boshqa ta'lim muassasalarini qurish va rekonstruksiya qilish uchun 2 trillion so'mdan ortiq mablag' ajratildi. Natijada, 1,500 dan ortiq yangi maktablar va 800 dan ko'proq bolalar bog'chasi qurildi. O'rtacha umr ko'rish davomiyligi 2017 yilda 73,2 yoshdan 2021 yilda 75,1 yoshga oshdi. Bu sog'liqni saqlash tizimining yaxshilanishi va tibbiy xizmatlarning sifatini oshirish natijasidir. Shifoxonalar va tibbiy muassasalarni modernizatsiya qilish uchun 1 trillion so'mdan ziyod mablag' sarflandi. 2021-yilga kelib, 400 dan ortiq yangi shifoxona va poliklinikalar ochildi. Ta'lim sifatining oshishi o'quvchilarning xalqaro baholashlaridagi natijalar orqali ko'rinadi. O'zbekiston 2021 yilda PISA baholashida ishtirok etib, matematikada va tabiat fanlarida natijalarini yaxshiladi. Qishloq xo'jaligi sohasida.

Optimallashtirilgan rejalar: Paxta va bug'doy yetishtirish rejalari modernizatsiya qilindi, ekin maydonlari optimal tarzda taqsimlandi. Natijada, bug'doy hosili 2017 yildan 2021 yilgacha o'rtacha 20% ga oshdi.

Yangi texnologiyalar: Zamonaviy qishloq xo'jaligi texnologiyalari, jumladan, dronlar va zamonaviy sug'orish tizimlari joriy etildi. 2021 yilga kelib, texnologiyalarni joriy etishga 1,5 trillion so'mdan ortiq mablag' sarflandi.

Ushbu islohotlar natijasida qishloq xo'jaligiga yo'naltirilgan mablag'lar hajmini 2017-2021 yillarda 3 trillion so'mga yetdi. Hosildorlik esa paxta va bug'doyda 15-20% ga oshdi, bu esa qishloq xo'jaligi mahsulotlarining ichki va tashqi bozor uchun raqobatbardoshligini oshirdi.

Mustaqillik yillarida O'zbekiston Respublikasining davlat boshqaruvi tizimida amalga oshirilgan keng ko'lamli islohotlar natijasida mamlakat ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish yo'lida barqaror qadamlar tashladi. Davlat boshqaruvi tizimining zamonaviylashishi O'zbekistonning xalqaro miqyosda raqobatbardoshligini oshirishda muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda.

2017: O'zbekistonda iqtisodiyotni rivojlantirish uchun investitsiya muhiti yaxshilana boshladi. O'zbekiston Respublikasiga kirgan to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar hajmi 2-3 milliard dollarni tashkil qildi.

2018: Investitsiya muhiti sezilarli darajada yaxshilandi va xorijiy investorlarning qiziqishi oshdi. Xorijiy investitsiyalar hajmi taxminan 4-5 milliard dollarga yetdi.

2019: Investitsiyalar hajmi 7 milliard dollardan oshdi. Bu yil O'zbekistonda infratuzilmani rivojlantirish va iqtisodiyotni modernizatsiyalashga katta e'tibor qaratildi.

2020: Pandemiya ta'siriga qaramay, O'zbekistonga kiritilgan xorijiy investitsiyalar hajmi 6-7 milliard dollarni tashkil etdi. Davlat budjeti mablag'lari va xalqaro moliyaviy tashkilotlardan grantlar bilan qoplandi.

2021: To'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar hajmi 10 milliard dollardan oshdi. Shu bilan birga, davlat budjeti va xalqaro tashkilotlar tomonidan iqtisodiy islohotlarni qo'llabquvvatlash uchun ko'plab grantlar va qarz mablag'lari jalb qilindi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. I.A. Karimov, O‘zbekiston XXI asr bo‘sag‘asida: xavfsizlikka tahdid, barqarorlik shartlari va taraqqiyot kafolatlari. Toshkent: O‘zbekiston, 1997.
Davlat boshqaruvi, iqtisodiy va huquqiy islohotlar haqida: 112-130-betlar.
2. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. Toshkent: O‘zbekiston, 1992.
Konstitutsiyaning boshqaruv va davlat tuzilishi bo‘limlari (Konstitutsiyaning 3-bo‘limi, 74-95-moddalar).
3. Rashidov, R., Ismatov, Q., & Yuldashev, M. O‘zbekistonda davlat boshqaruvi va huquqiy islohotlar. Toshkent: Akademiya, 2020.
Ma‘muriy islohotlar va sud-huquq tizimi haqida: 47-68-betlar.
Davlat xizmatining samaradorligini oshirish haqida: 94-110-betlar.
4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Farmonlari va Qarorlari (1991-2023).
Prezident Axborot xizmati.
Raqamli formatda to‘plangan Prezident farmonlari (onlayn arxiv orqali kirish mumkin).
5. Boboyev, X., & Tursunov, B. Mustaqillik davrida O‘zbekistonda iqtisodiy islohotlar. Toshkent: Fan, 2018.
Iqtisodiy islohotlar haqida: 72-85-betlar.
Xususiylashtirish jarayoni va xususiy sektorning roli: 130-145-betlar.
6. O‘zbekiston Respublikasi Davlat Statistika qo‘mitasi hisobotlari.
Statistik ma'lumotlar va iqtisodiy rivojlanish bo‘yicha har yili nashr etiladigan hisobotlarda qarash mumkin.